

1 בְּרִית אֲמוּנָה בְּמִלַּח – יש ללמוד מפסוק זה שנכתרה ברית למלח
2 שלא יפסק מהקרבנות, ואין קרבן כשר ללא מלח, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.
3 רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שִׁישׁ לְדֵרוּשׁ דִּין זֶה בְּאוֹפֵן אַחֵר, שֶׁהָרִי נִאֲמַר בְּאֵן
4 (במדבר יח ט) 'בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא' וְנִאֲמַר לְהֵלֵן (במדבר כה א) בפסוק
5 המדבר בברית שנתן הקדוש ברוך הוא לפנחס, 'בְּרִית כְּהֵנָת עוֹלָם',
6 ויש ללמוד 'ברית ברית' בגזירה שוה שפֶּשֶׁם שְׂאֵי אֲפִשֵׁר לְקַרְבָּנוֹת
7 בְּלֹא כְּהוֹנָה, שאינם כשרים בזה, כִּי אֵי אֲפִשֵׁר לְקַרְבָּנוֹת בְּלֹא מִלַּח,
8 ואין הקרבן כשר אם לא נמלח. ועל כל פנים מבואר בבריייתא
9 שמליחת הקרבנות מעכבת, ומדוע, והלא לא שנה בה הכתוב.
10 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב יוֹסֵף, רַב שֶׁאֵמַר שֶׁרַק דֵּינִים שִׁשָּׁה בָּהֶם
11 הַכְּתוּב מַעֲכִיבֵם, בְּתַנָּא דִּירֵן קְבִירָא לִיה – סובר הוא כדברי התנא
12 של משנתנו דְּאָמַר 'לֹא מִלַּח בְּשֵׁר', שאכן אין המליחה מעכבת מפני
13 שלא שנה בה הכתוב.

14 אבוי מקשה על תירוצו של רב יוסף: אָמַר לִיה אַבְּי לַרַב יוֹסֵף, אֵי
15 הָבֵי – אם כך שרב פירש את דברי משנתנו 'לא מלח' שלא נעשתה
16 מליחה כלל, וסמך על פירוש זה לחלוק על רבי יהודה ורבי שמעון,
17 אם כן 'לֹא יִצֵק נֵמִי' – גם מה ששנינו במשנתנו 'לא יצק' יש לפרש
18 שלא יִצֵק בְּלֵל, ואי אפשר לומר כך, שהרי יציקה מעכבת. אֲלֵא ודאי
19 פירוש המשנה 'שלא יצק' כִּהֵן אֲלֵא זֶר, ואם כן הָבֵא נֵמִי – גם כאן
20 לענין 'לא מלח' יש לפרש 'שלא מלח' כִּהֵן אֲלֵא זֶר, ואין כל הוכחה
21 מהמשנה לחלוק על רבי יהודה ורבי שמעון.

22 מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה רַב יוֹסֵף לַאבְּי, אֵי אֲפִשֵׁר לְפֶרֶשׁ 'לֹא מִלַּח'
23 כִּהֵן אֲלֵא זֶר, שהרי מליחה נעשית בראש המזבח, וְכִי תַעֲלֶה עַל
24 דְעֻמָּתָ לֹמֵר שְׂוֹד קָרֵב לְגַבִּי הַמִּזְבֵּחַ לְמִלּוּחַ שֵׁם אֵת הַמִּנְחָה, והרי
25 אסור לזר להתקרב אל המזבח כמו שנאמר (במדבר יח א) 'אֶךָ אֵל כְּלֵי
26 הַקֹּדֶשׁ וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ'. אלא ודאי 'לא מלח' היינו שלא
27 נמלחה המנחה כלל, והתנא של משנתנו חולק על רבי יהודה ורבי
28 שמעון הפוסלים מנחה שלא נמלחה, ועליו סמך רב.

29 הגמרא מתרצת תירוץ נוסף: וְאֵי בְּעֵית אֵימָא – ואם תרצה תוכל
30 ליישב שגם רב מודה לדברי רבי יהודה ורבי שמעון שמליחה
31 מעכבת, אֵךְ הוּא סוֹבֵר שֶׁבִּיּוֹן דְּכַתְּיבָא בֵּיה – שנאמרה במלח
32 'בְּרִיתוֹ, בְּמֵאן דְּתַנָּא בֵּיה קְרָא דְמָאָא' הרי זה כמו ששנה עליו
33 הכתוב לעכב, ולכן מליחה מעכבת אף לשיטתו שרק דברים ששנה
34 בהם הכתוב מעכבים.

35 הגמרא חוזרת לברר את דברי רב הונא שלא שנה הכתוב במליחה.
36 מקשה הגמרא: וְלֹא תַנָּא בֵּיה קְרָא – וכי לא שנה הכתוב במליחה,
37 וְהַכְּתִיב – והלא נאמר (ויקרא ב א) 'וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בְּמִלַּח תִּמְלַח
38 וְלֹא תִשְׁבִּית מִלַּח בְּרִית אֲלֵהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ' ומיד שנה הכתוב בפסוק
39 זה עצמו וציוה 'עַל כָּל קָרְבָנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח'.
40 מתרצת הגמרא: הָהוּא מִיַּעֲבֵי לִיה – הכפילות האמורה בפסוק זה
41 נצרכה ללמד אלו דברים טעונים מליחה ואלו דברים פטורים
42 ממליחה, בְּרִיתֵינָא בְּרִיתֵינָא (תורה כהנים ויקרא דברא דרובה פ"ח) אֵילו
43 נִאֲמַר 'קָרְבָן' בְּמִלַּח – אילו היה נכתב בדין מליחה 'וכל קרבן במלח
44 תמלח' ולא היה נאמר 'וכל קרבן מנחתך, שוֹמֵעַ אֲנִי – הייתי לומד
45 מכך שֶׁאֵפִילוּ הַעֲצִים שֶׁעַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְדָם הַקְּרָבָנוֹת טְעוּנִים מִלִּיחָה
46 מפני שגם הם נִקְרָאוּ קָרְבָן. תְּלָמוּד לֹמֵר 'מִנְחָה' – לכך נאמרה מנחה
47 במליחה 'וכל קרבן מנחתך במלח תמלח' ללמדנו מֵה מִנְחָה מִיִּחְדָּת
48 שְׂאֵחָרִים בְּאֵין חוֹבָה לָהּ – כשם שמנחה מיוחדת בכך שטעונה עצים
49 להקטרותה, אֵף כָּל שאר הקרבנות אינם טעונים מליחה אלא אלו
50 שְׂאֵחָרִים בְּאֵין חוֹבָה לָהּ – שטעונים עצים להקטרותם, יצאו עצים ודם
51 שאינם טעונים עצים ועל כן אין ללמוד לחייבם מליחה.

52 ממשיכה בבריייתא לדרוש את כפל הלשון בפסוק: אֵי – אם אכן יש
53 לרבות מפסוק זה כל הדומה למנחה, אם כן תלמד שגם הדומה
54 למנחה בענין אחר טעון מליחה, ותדרוש מֵה מִנְחָה מִיִּחְדָּת
55 שְׂמִתְרָת – כשם שקומץ המנחה המתיר את שייריה באכילה טעון
56 מליחה, אֵף כָּל דְּבַר שְׂמִתְרֵי אַחֲרֵים יִהְיֶה טְעוּן מִלִּיחָה, וכך אָבִיָא גַם
57 אֵת דָּם הַקְּרָבָנוֹת מֵאַחַר שֶׁהוּא מְתִיר אֵת אֵימורֵי הַקְּרָבָן לְמִזְבֵּחַ וְאֵת
58 בְּשָׂרוֹ לְכַהֲנִים, שיהא טעון מליחה. תְּלָמוּד לֹמֵר וְלֹא תִשְׁבִּית מִלַּח

59 בְּרִית אֲלֵהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ, ומיעוט הוא, 'מעל מנחתך' וְלֹא מֵעַל
60 דְמָךְ, שאין דם טעון מלח.
61 ממשיכה הבריייתא בדרשת הפסוק: מֵאַחַר שֶׁנֶּאמַר 'מעל מנחתך'
62 יִכּוּל שֶׁתֵּהָא הַמִּנְחָה בּוֹלָה – הקומץ והשיירים טְעוּנֵה מִלַּח. תְּלָמוּד
63 לֹמֵר 'וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בְּמִלַּח תִּמְלַח', שרק החלק העולה מן
64 המנחה לְקַרְבָּן, דהיינו הקומץ, הוא טְעוּן מִלַּח, וְאֵין הַמִּנְחָה בּוֹלָה
65 מִטְעוּנָה מִלַּח.
66 שואלת הבריייתא: וְכִיּוֹן שֶׁלִּמְדוּנוּ לְחַיִּיב אֵת קוּמֵץ הַמִּנְחָה בְּמִלִּיחָה אֵין
67 לֵי לְלַמּוּד שֶׁיְהִיָּה חַיִּיב בְּמִלִּיחָה אֲלֵא קוּמֵץ (מִנְחָה), וּמִנֵּין נִלְמַד
68 לְרִבּוּת אֵת הַלְּבוּנָה הַבָּאָה עִם הַקוּמֵץ שֶׁתֵּהָא גַם הִיא טְעוּנָה מִלִּיחָה.
69 משיבה הבריייתא: מִרְבָּה אֲנִי אֵת הַלְּבוּנָה שֶׁבֵּין בָּאָה עִמָּה בְּכָלִי
70 אָהֵר, ועל כן היא נמלחת עמה.
71 ממשיכה הבריייתא לשאול: ועדין מִנֵּין נִלְמַד לְרִבּוּת לְחַיִּיב בְּמִלִּיחָה
72 אֵת כָּל הַקְּרָבָנוֹת חוּץ מִקוּמֵץ הַמִּנְחָה. והבריייתא הולכת ומונה את
73 כל סוגי הקרבנות הקרבים לגבי המזבח חוץ מקומץ המנחה: הַלְּבוּנָה
74 הַבָּאָה בְּפִנֵי עֲצֵמָה בְּלִי מִנְחָה, וכגון שאמר 'הרי עלי לבונה', וְכֵן
75 הַלְּבוּנָה הַבָּאָה בְּכִיּוֹן וְנִיתְנָת עַל לֶחֶם הַפָּנִים, ומקטירים אותה
76 לאחר מכן על גבי המזבח, וְתַקְטוּרָתָ שְׁקִרִיבָה עַל גְּבִי מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי.
77 וכן המנחות שאין בהם קמיצה, והם מִנְחַת בְּהֵנִים – כהן שהתנדב
78 מנחה נאמר דין מיוחד במנחתו שעולה כליל, וּמִנְחַת כִּהֵן מִשִּׁית –
79 היא מנחת חביתין שמקריב הכהן הגדול בכל יום, וגם היא עולה
80 כליל לאישים. וּמִנְחַת נִסְכִּים הַבָּאָה עִם נִסְכֵי כָל קָרְבַן הַטְּעוּן נִסְכִּים
81 (במדבר טו ד-ט), וכולה מוקטרת. וכן כל קרבנות הבאהמה הקרבים על
82 גבי המזבח, ואלו הם: וְאֵימורֵי קָרְבַן תַּפְּאָת, וְאֵימורֵי קָרְבַן אֲשֶׁם,
83 וְאֵימורֵי שאר הקרבנות שהם 'קִדְשֵׁי קִדְשִׁים', וְהֵינּוּ בְּבִשֵׁי הַשְּׁלָמִים
84 הקרבים בעצרת משל ציבור (ויקרא כב ט), וְאֵימורֵי כָל הַקִּדְשִׁים
85 הַקְּלָיִם, וְאֵבְרֵי קָרְבַן הַעֻזָּה שְׁמוּקְטָרִים כּוֹלֵם עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, וְעוֹלֹת
86 הַעֻזָּה שֶׁגַם הֵיא מוּקְטָרַת כּוֹלָה עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, מִנֵּין שְׁכַל הַקְּרָבָנוֹת
87 הִלְלוּ חַיִּיבִים בְּמִלִּיחָה. משיבה הבריייתא: תְּלָמוּד לֹמֵר 'עַל כָּל
88 קָרְבָנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח', שכל הקרבנות חייבים במליחה. ואם כן מבואר
89 בבריייתא שכל הפסוק יִכָּל קָרְבַן מִנְחָתְךָ' וגו' נצרך לדרשה, ולכך אין
90 ללמוד עיכוב מכך ששנה בו הכתוב דין מליחה.
91 הגמרא מקשה על מהלך הבריייתא: אָמַר מֵר – הובא בבריייתא, אֵין
92 לֵי אֲלֵא קוּמֵץ (מִנְחָה), שטעון מליחה, מִנֵּין לְרִבּוּת אֵת הַלְּבוּנָה
93 לְמִלִּיחָה. מִרְבָּה אֲנִי אֵת הַלְּבוּנָה שֶׁבֵּין בָּאָה עִמָּה בְּכָלִי אָהֵר.
94 שואלת הגמרא, מדוע צריך מקור לרבות לבונה, וְהִיא מְבִיחָת – והרי
95 התנא כבר אמר 'מֵה מִנְחָה מִיִּחְדָּת שְׂאֵחָרִים בְּאֵין חוֹבָה לָהּ' –
96 שכל קרבן שדומה למנחה, שטעון אף הוא עצים, חייב במליחה, והרי
97 גם לבונה טעונה הקטרה על גבי עצים ומדוע לא תחייב במליחה.
98 מתרצת הגמרא: הָבֵי קְאָמַר – כך כונת התנא לשאול, מִנֵּין שְׁכַל
99 הדומה למנחה טעון מליחה, אֵימָא – שמא נאמר שדרשת הפסוק
100 היא באופן של 'כלל ופרט', שהרי נאמר 'וְכָל קָרְבַן מִנְחָתְךָ בְּמִלַּח
101 תִּמְלַח', ויש לדרוש ש'קָרְבָן' הוא כָּלֵל, ו'מִנְחָתְךָ' הִיא פֶּרֶט, וכלל הוא
102 בידינו שכאשר נאמר 'כָּלֵל ופרט' אֵין בְּכָלֵל אֲלֵא מֵה שְׂבִפְרָט'
103 – אין ללמוד דינים נוספים מהכלל, אלא רק את הדין האמור בפרט.
104 ועל כן מִנְחָה שֶׁהִיא הַפֶּרֶט, אֵין – תדיה טעונה מליחה, וּמִיָּדֵי אֲחֵרֵינָא
105 לֹא – ודברים אחרים, לבונה ושאר כל הקרבנות לא יהיו טעונים
106 מליחה.
107 הָדֵר אָמַר – ועל שאלה זו חוזר התנא ומתיר לבסוף שבהמשך
108 הפסוק 'עַל כָּל קָרְבָנְךָ' חֹזֵר הַכְּתוּב וְכָלֵל שְׁכַל הַקְּרָבָנוֹת טְעוּנִים
109 מִלִּיחָה, ונמצא שנאמר בפסוק כלל ופרט וכלל, ונקוט בידינו שְׁכָלֵל
110 וּפֶרֶט וְכָלֵל, אֵי אֵתָה דֵן – אינך למד מכך אֲלֵא דברים שהם פֶּעִין
111 הַפֶּרֶט – דומים לפרט. ואם כן, מֵה הַפֶּרֶט מְפֹרָשׁ – כשם שהפרט
112 המפורש בפסוק זה, דהיינו מנחה, הוא דבר שְׂאֵחָרִים בְּאֵין חוֹבָה לָהּ,
113 יש לנו לרבות בכעין הפרט אֵף אֵת כָּל שאר הקרבנות שְׂאֵחָרִים בְּאֵין
114 חוֹבָה לָהּ – שטעונים הבאת דברים נוספים לצורך הקרבתם. ואותם
115 דברים אֲחֵרִים דְּבִאֵין חוֹבָה לָהּ – שבאים חובה למנחה מֵאֵי יְהוָה –

עין יעקב

פְּלוּם 685 רְאוּי אֲנִי לְהִיּוֹת כְּהֵן גְּדוֹל? וְהֵלֵא כְּתִיב בְּתוֹרָה: "וְהִזְרַת הַקֶּרֶב יוֹמָת!" 686 פֶּא 687 לְפָנָי הֵלֵל 688, אָמַר לוֹ: עֲנֹתֶן הֵלֵל, יְנוּחוּ לְךָ בְּרֻכּוֹת עַל רֵאשֶׁךָ, שֶׁהִקְרַבְתָּנִי תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה. לְיָמִים 689, נִזְדוּגוּ 690 שְׁלֹשֶׁתָן 691 לְמָקוֹם אֶחָד, אָמְרוּ 692: כִּפְדָּנוּתוֹ שֶׁל שְׂמַאי בְּקִשָּׁה 693 לְמוֹרְדֵנוּ מִן הָעוֹלָם 694, עֲנֹתָנוּתוֹ שֶׁל הֵלֵל 695 קֶרְבָּנוּ תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה.

מתוך שיעורים באגדות חז"ל

685) הָאֵם 686) בְּטַעְנָה זֹה הָיָה לְךָ לְדַחְוִתָּנִי. 687) הַגֵּר 688) שֶׁבַח אוֹתוֹ וְ אַחַר זָמַן, 690) נִפְגְּשׁוּ 691) שְׁלֹשֶׁת הַגֵּרִים שְׂשִׁמַּאי דָּחָה וְהֵלֵל קָרַב, 692) הָאֶחָד לְשָׁנֵי 685) לְהַשְׁאִירָנוּ גּוֹיִם, וְעַל יְדֵי כֶּף 694) שֶׁהָרִי לֹא הֵינּוּ מִתְגַּיְרִים, אֲבָל 695) הִיא זֹה שֶׁהִבְיָאֵנוּ הַלוֹם, עַל כֵּן זְכוּת זֹה שְׂמוּרָה לְהֵלֵל, כִּי הוּא

המשך ביאור למס' מנחות ליום שלישי עמ' א

1 להקטרתה, אָבָל מִיָּדֵי אַחֲרֵינָא – אבל שאר כל הקרבנות המנויים
2 בברייתא, לֹא יִהְיוּ טַעוּנִים מְלִיחָה מִפְּנֵי שְׂאִינָם מִתִּירִים.
3 מתרצת הגמרא: מִדְּאִיצְטְרִיךְ – מתוך שהוצרך הכתוב למעט דם
4 בפירוש בפסוק 'מַעַל מִנְחָתְךָ' שִׁמְנוֹנוֹ דּוֹרְשִׁים 'וְלֹא מַעַל דְּמָךְ', מוֹכַח
5 שֶׁאֵילּוּ לֹא מִיעֵטוֹ הַכְּתוּב הִיָּה עֲלֵינוּ לְרִבּוּת דָּם, וְאִם שְׂאִינוֹ דּוֹמָה
6 לְמִנְחָה אֵלֶּא בִּפְרֵט אַחַד. וּמִכְּלָל – וּמִכְּרַח יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּהִנְךָ בּוֹלְהוּ –
7 שְׂכַל שְׂאֵר הַקֶּרְבָּנוֹת אֲתוֹ בְּחֵד צַד – יֵשׁ לְרִבּוּתָם אִם שְׂדוּמִים לְמִנְחָה
8 רַק בִּפְרֵט אַחַד, שְׂהָרִי אִם הִיוּ מִתְרַבִּים רַק אֵלּוֹ הַדּוּמִים לְמִנְחָה בְּשֵׁנֵי
9 הַפְּרִטִים לֹא הִיָּה צוּרְךָ לְמַעַט דָּם. וּמִיּוֹשֵׁב אִם כֵּן שְׂכַל הַקֶּרְבָּנוֹת
10 טַעוּנִים מְלִיחָה אִם עַל פִּי שְׂאִינָם מִתִּירִים. הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה עַל
11 הַבְּרִייתָא שֶׁהוֹבֵאָה לְעֵיל: אָמַר מֶר – הוֹבֵא לְעֵיל בְּרִייתָא, שֶׁהַפְּסוֹק
12 'מַעַל מִנְחָתְךָ' בֹּא לְמַעַט וְלֹא מַעַל דְּמָךְ – שְׂדָם שֶׁל קֶרֶב אֵינוֹ טַעוּן
13 מְלִיחָה.
14 מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: מִנֵּין לָךְ שֶׁהַפְּסוֹק 'מַעַל מִנְחָתְךָ' מִמַּעַט דָּם מוֹדִין
15 מְלִיחָה, וְאִימָא, שֶׁלְעוֹלָם הָדָם טַעוּן מְלִיחָה, וְהַפְּסוֹק 'מַעַל מִנְחָתְךָ'
16 מִמַּעַט וְלֹא מַעַל אִיבְרִיךָ – שֶׁהַאֲבָרִים הַנִּיתִים עַל הַמִּזְבֵּחַ אֵינָם
17 טַעוּנִים מְלִיחָה.
18 מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: מִסְּתַבְרָא אַבְרָם הָיָה לְרִבּוּי – מִסְּתַבֵּר שֵׁשׁ
19 לוֹ לְרִבּוּת אַבְרָם לְדִין מְלִיחָה, שֶׁכֵּן דּוּמִים לְמִנְחָה בְּדַבְרִים דְּלֵהֲלַן
20 (אֲשַׁבֵּן טַמָּא, הוּא סִימָן לְדַבְרִים שֶׁהוֹבֵאוּ לְהֵלֵן בְּגִמְרָא שְׂאֲבָרִים
21 דּוּמִים בְּהֵם לְמִנְחָה). דַּבְרִים אַחֲרֵים פְּאִין הוֹבָה לָהּ – לְאֲבָרִים
22 כְּמוֹתָהּ – כְּמִנְחָה, שֶׁשְׂנֵיהֶם טַעוּנִים עֲצִים לְהַקְטֵרָה, מַה שְׂאִין כֵּן דָּם
23 שְׂאִינוֹ טַעוּן דְּבַר אַחַר עִמּוֹ. אַבְרָם הֵם אִישִׁים כְּמוֹתָהּ – כְּמִנְחָה,
24 שֶׁשְׂנֵיהֶם נִשְׂרָפִים עַל הָאֵשׁ, מַה שְׂאִין כֵּן דָּם, שְׂאִינוֹ נִשְׂרָף עַל הָאֵשׁ.
25 אַבְרָם נִקְטְרִים בְּחוּץ כְּמוֹתָהּ – כְּמִנְחָה, שֶׁשְׂנֵיהֶם נִקְטְרִים בְּחוּץ
26 בְּעוֹרָה, מַה שְׂאִין כֵּן דָּם, שֵׁשׁ קֶרְבָּנוֹת שְׂמוּנִים מִמֶּנּוּ בְּפָנִים בְּקוֹדֶשׁ
27 הַקִּדְשִׁים בֵּין בְּדֵי הָאֲרוֹן, וּבִאֵהָל מוֹעֵד עַל הַפְּרוּכַת. אַבְרָם חִיבִים
28 עֲלֵיהֶם כֵּרַת מִשׁוּם נוֹתֵר כְּמוֹתָהּ – כְּמִנְחָה, מַה שְׂאִין כֵּן בְּדָם שְׂאִין
29 בּוֹ אִיסוּר נוֹתֵר. אַבְרָם חִיבִים עֲלֵיהֶם כֵּרַת מִשׁוּם טוּמְאָה אִם אֲכַלְם
30 בְּטוּמְאָת הַגּוֹף, כְּמוֹתָהּ – כְּמִנְחָה, מַה שְׂאִין כֵּן בְּדָם שְׂאִין בּוֹ אִיסוּר
31 טוּמְאָה. אַבְרָם חִיבִים עֲלֵיהֶם מִשׁוּם מְעִילָה אִם נִהְנֶה שׁוֹה פְּרוּטָה
32 כְּמוֹתָהּ – כְּמִנְחָה, מַה שְׂאִין כֵּן בְּדָם שְׂאִין בּוֹ אִיסוּר מְעִילָה. וּמֵאֲחֵר
33 שְׂאֲבָרִים דּוּמִים לְמִנְחָה בְּכָל אֵלּוֹ הַדַּבְרִים, מִסְּתַבֵּר שֶׁגַם לְגַבֵּי דִין
34 מְלִיחָה דּוּמִים לְמִנְחָה, וְטַעוּנִים מְלִיחָה כְּמוֹתָהּ.

1 מה הם, בודאי היינו עֲצִים – שטעונה עצים להקטרת הקומץ
2 והלבונה, אִם כֵּן קֶרֶב טַעוּן עֲצִים לְהַקְטֵרָה הַתְּרַבָּה לְחִיּוּב מְלִיחָה.
3 מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא לְהַקְשׁוֹת עַל דַּבְרֵי הַבְּרִייתָא: אִימָא (אַחֲרֵים דְּפִאִין
4 חוֹבָה לָהּ נִיהוּ) 'לְבוֹנָה' – שְׂמָא נֹאמַר כֶּשֶׁם שְׂחוּבָה לְהַקְרִיב לְבוֹנָה
5 עִם הַמִּנְחָה, כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ לְרִבּוּת בְּכַעֲרֵן הַפְּרֵט כֵּל קֶרֶב טַעוּן דְּבַר נוֹסֵף
6 שִׁיקְרָב עִמּוֹ, וְאִימָא דָּם דְּאִיבָא נִסְכִּים – וְלִפְיֵךְ נְרַבָּה שִׂיחָה חִיּוּב
7 מְלִיחָה בְּדָם, מִשׁוּם שִׂישׁוֹם נִסְכֵי יֵין וְשִׁמֵן הַבָּאִים חוֹבָה עִם כֵּל זְבַח,
8 וְלְצוּרְךָ הַכְּפָרָה הַעֲשׂוּיָה בְּדָם הֵם בָּאִים.
9 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אִם אֵם לְמִדִּים מִמִּנְחָה לְרִבּוּת מְלִיחָה כֵּל קֶרֶב
10 הַטַּעוּן דְּבַר נוֹסֵף שִׁיקְרָב עִמּוֹ, עֲרִיין אִי אִפְשֵׁר לְרִבּוּת דָּם מִחַמַּת
11 הַנִּסְכִּים הַבָּאִים עִמּוֹ, שְׂהָרִי נִסְכִּים אֵינָם בָּאִים לְצוּרְךָ הָדָם, אֵלֶּא
12 בְּהָרִי אִימּוּרִין הוּא דְּאֵתוֹ – עִם הַאִימּוּרִים הֵם בָּאִים וְלְצוּרְכֶם, מֵאִי
13 מְעַמָּא – מַה הַטַּעַם שֶׁהַקְרַבַּת הַאִימּוּרִים מְחַיֶּבֶת הַבָּאת נִסְכִים, מִפְּנֵי
14 שֶׁכֵּן הִיא הַדְּרָךְ לְצַרֵף אֲבִילָה וְשִׁתְיָה – וְאִימּוּרֵי הַבֶּשֶׂר הֵם כַּעֲרֵן
15 אֲבִילַת מִזְבֵּחַ, וְהַנִּסְכִּים הֵם כַּעֲרֵן שִׁתְיָה. מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא לְהַקְשׁוֹת:
16 אַדְרָבָה, סְבָרָא הִיא שֶׁהַנִּסְכִּים בָּאִים מִחַמַּת הַכְּפָרָה הַנַּעֲשִׂית בְּדָם,
17 שְׂהָרִי רְאוּי לְצַרֵף כְּפָרָה וְשִׁמְחָה – שֶׁלֹּאֲחַר שׁוּרִיקַת הָדָם כִּיפְרָה עַל
18 חֲטָאוֹ רְאוּי לְשִׁמּוּחַ וְלְהִבְיָא נִסְכֵי יֵין הַמְשַׁמַּח אֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים.
19 אֲלֵא מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא בְּאוּפֵן אַחַר: אִם אֵם לְבוֹנָה בִּאֵה חוֹבָה לְמִנְחָה
20 וְנִסְכִים לְדָם, אִין לְדַמּוּתָם זֶה לְזֶה, מִפְּנֵי שֶׁלְבוֹנָה כְּאֵה עֲמָה וְעִם
21 הַמִּנְחָה) כְּבִילֵי אַחַד, [וְנִסְכִים אֵין פְּאִין עִם הָדָם כְּבִילֵי אַחַד], וְלִכֵּן
22 דָּם אֵינוֹ מִתְרַבָּה מִמִּנְחָה בְּכַעֲרֵן הַפְּרֵט. אֲבָל חוֹבַת הַבָּאת עֲצִים שׁוֹה
23 בְּמִנְחָה וּבְשִׂאֵר הַקֶּרְבָּנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁכֵּן הִיבֵי דְמִתְבַּשְׂרָא כְּהוּ מִנְחָה –
24 כֶּשֶׁם שֶׁהַכֶּשֶׁר הַמִּנְחָה תְּלוּי בְּעֲצִים, הִבֵּי מִתְבַּשְׂרָא כְּהוּ בּוֹלְהוּ
25 קֶרְבָּנוֹת – כֵּךְ תְּלוּי הַכֶּשֶׁר כֵּל הַקֶּרְבָּנוֹת בְּעֲצִים.
26 מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא לְהַקְשׁוֹת עַל הַבְּרִייתָא: וְאִימָא – שְׂמָא נֹאמַר, מַה
27 הַפְּרֵט מְפוֹרֵשׁ שְׂאֲחֵרִים פְּאִין חוֹבָה לָהּ וּמִתְרַת – כֶּשֶׁם שֶׁהַפְּרֵט
28 הַמְפּוֹרֵשׁ בְּפִסּוֹק, דְּהֵינּוּ קוּמִין הַמִּנְחָה, טַעוּן עֲצִים לְהַקְטֵרָה, וְהוּא גַם
29 מִתִּיר אֶת הַשִּׁירִיִּים בְּאֲבִילָה, כֵּךְ נִלְמַד שֶׁאִם כֵּל קֶרֶב לֹא יִהְיֶה חִיּוּב
30 בְּמִלְיָחָה אֵלֶּא אִם יִהְיֶה דּוּמָה לְמִנְחָה בְּשֵׁנֵי הַפְּרִטִים, שְׂאֲחֵרִים פְּאִין
31 חוֹבָה לָהּ וּמִתְרַת – טַעוּן עֲצִים לְהַקְטֵרָה, וְגַם מִתִּיר אַחֲרֵים
32 בְּאֲבִילָה, וּמֵאִי נִיהוּ – וּמִיָּהוּ הַקֶּרֶב שֵׁשׁ בּוֹ אֶת שְׂנֵי הַפְּרִטִים הֵלֵלוּ,
33 לְבוֹנָה הַבָּאָה בְּבִיבִין עִם לַחַם הַפָּנִים, דְּשְׂרִיא לַחַם – שֶׁבְּהַקְרַבָּתָהּ
34 הִיא מִתִּירָה אֶת לַחַם הַפָּנִים בְּאֲבִילָה, וְהִיא גַם טַעוּנָה עֲצִים

מנחות דף כ עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קנג

26 רק יִנְפֹשׁ בִּי תִקְרִיב מִנְחָה לַה', אלא הפסוק מְלֻמֵּד – בא ללמדנו,
 27 שְׁמֹתֵנֶדְבִּין – שאפשר להתנדב עֲצִים למזבח.
 28 מבררת הברייתא: וְהִמְנִיד עֲצִים סתם, כְּמָה עֲצִים יש לו להביא.
 29 משיבה הברייתא, שיש לו להביא שְׁנֵי גִזְרִין – שתי חתיכות גדולות,
 30 שכיון שלאחר סידור המערכה היו נותנים עליה שני גזירים, אם כן
 31 שני גזירים נחשבים לדבר חשוב, וְכֵן הוּא אֹמֵר – וכן מצינו בפסוק
 32 שעצים נקראו קרבן, שכתוב (תנחומי י לה) 'וְהִגְדִּילֹת הַפְּלִגְנוֹ עַל קִרְבָּן
 33 הָעֲצִים'. רַבִּי אֶמֶר, עֲצִים דִּינָם כְּקִרְבָּן מִנְחָה הֵן, וְיַעֲוִינֵין מְלַח
 34 כַּמְנַחָה, וְיַעֲוִינֵין הַנְּשָׂה בְּקֶרֶן דְּרוּמִית מְעֻרְבִית שֶׁל הַמְּזֻבָּח כְּקֶרֶן
 35 מְנַחָה.
 36 וְאֶמֶר רַבָּא, לְפִי דְרַבִּי רַבִּי שְׁעִצִים דִּינָם כְּקֶרֶן מְנַחָה, הַמְּנַדָּב עֲצִים
 37 לְמֻזְבַּח מְעֻוִינֵין קְמִיצָה כְּמוֹ קֶרֶן מְנַחָה, וּמִרְסַק אוֹתָם לְעֲצִים דְּקִים
 38 עַד שְׁנוּטֵל מֵהֶם מֵלֵא קוֹמְצוֹ, וְאֶמֶר רַב פִּפְא, לְפִי דְרַבִּי רַבִּי שְׁעִצִים
 39 דִּינָם כְּקֶרֶן, הַמְּנַדָּב עֲצִים לְמֻזְבַּח צְרִיבִין לְהִבְיֵא עֲצִים אַחֲרֵים כְּדִי
 40 לְשׁוּרְפָן בְּהֵם. הַרִי שְׁמִבּוּאֵר מְכַא, שְׂרַבִי שְׁסוּבֵר שְׁעִצִים נִקְרָאוּ קֶרֶן,
 41 סוּבֵר שְׁעִצִים טְעוּנִים גַּם מְלַח, וְאִם כֵּן אִיךְ אוֹמֵר הַבְּרִייתָא דְלַעִיל
 42 (ע"א) שֶׁאֵף שְׁעִצִים נִקְרָאוּ קֶרֶן אִין טְעוּנִים מְלִיחָה.
 43 מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: סְמִי מִיָּבֵן – צְרִיךְ לְמַחּוּק מְבִרִיתָא דְלַעִיל 'עֲצִים',
 44 שְׁהָרִי רַבִּי שְׁסוּבֵר שְׁעִצִים נִקְרָאוּ קֶרֶן סוּבֵר שְׁטְעוּנִים גַּם מְלִיחָה.
 45 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְאֶלָּא קְשָׁה, שֶׁאִם אִין צְרִיךְ פְּסוּק לְמַעַט עֲצִים מִדִּין
 46 מְלִיחָה, אִם כֵּן קֶרֶא – הַפְּסוּק 'מִנְחַתְךָ' שְׁדוּרְשִׁים מִמֶּנּוּ לַעִיל (ע"א),
 47 שְׂרַק דְּבִרִים הַדְּרוּמִים לְמִנְחָה שְׁאֲחֵרִים בְּאִין חוּבָה לַה טְעוּנִים מְלִיחָה,
 48 לְמַעֲוִינֵי מֵאִי – אִיזָה דְבַר בֵּא לְמַעַט מִדִּין מְלִיחָה, אִי – אִם תֵּאמֵר
 49 שְׁבֵא לְמַעֲוִינֵי דָם מִדִּין מְלִיחָה, הַרִי 'מְעַל מִנְחַתְךָ' הַכְּתוּב בְּסוּף
 50 הַפְּסוּק נִפְקָא – אִנּוּ לְמִדִּים שְׂדָם אִין טְעוּן מְלִיחָה.

1 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אֲדַרְבָּה – הַרִי מְסַתְבֵר לּוֹמֵר לְהִיפֵךְ, שְׂדָם הֵינָה לִיָּה
 2 לְרַבּוּנֵי – הִיָּה לוֹ לְרִבּוּת דָם לְדִין מְלִיחָה יוֹתֵר מֵאֲבָרִים, שְׂבֵן דָם דּוּמָה
 3 לְמִנְחָה דְּבָרִים דְּלֵהֲלֵן. שְׁמֵתִיד אַחֲרִים פְּמוֹתָה – כְּמוֹ הַקּוֹמֵץ שֶׁל
 4 מְנַחָה, שׁוֹרִיקֵת הַדָּם מְתִיר אֶת הָאִימּוּרִים לְמֻזְבַּח וְאֶת הַבֶּשֶׂר לְאֹכִילָה,
 5 וְכֵן קוֹמֵץ הַמְּנַחָה מְתִיר אֶת הַשִּׁירִיִּים לְאֹכִילָה, מָה שֶׁאִין כֵּן בְּאֲבָרִים
 6 שֶׁאִינָם מְתִירִים דְּבַר אַחַר, וְהַדָּם נִפְקָל בְּשִׂקְעֵת הַחֶמֶה – שֶׁלֹּא אַחַר
 7 שִׂקְעֵת הַחֶמֶה אִינוּ רְאוּי עוֹד לְזוּרִיקָה עַל הַמְּזֻבָּח פְּמוֹתָה – כְּמוֹ
 8 הַקּוֹמֵץ שֶׁל מְנַחָה, שֶׁגַּם כֵּן נִפְסַלֵּת לְאַחַר שִׂקְעֵת הַחֶמֶה, מָה שֶׁאִין כֵּן
 9 בְּאֲבָרִים שֶׁאֵפֶשֶׁר לְהַקְטִירָן כֹּל הַלֵּילָה וְאִינָם נִפְסַלִּים בְּשִׂקְעֵת הַחֶמֶה,
 10 וּמֵאֲחַר שְׂדָם דּוּמָה לְמִנְחָה בְּשֵׁנֵי דְּבָרִים אֵלוֹ, מְסַתְבֵר שֶׁגַּם לְגַבִּי דִין
 11 מְלִיחָה הוּא דּוּמָה לְמִנְחָה, וְיִהְיֶה טְעוּן מְלִיחָה כְּמוֹתָה.
 12 מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: הֵינָךְ נְפִישָׁן – אֵלוֹ מְרוּבִים יוֹתֵר, כְּלוּמֹר, שְׁהַדְּבָרִים
 13 שֶׁאֲבָרִים דּוּמִים בְּהֵם לְמִנְחָה, הֵם יוֹתֵר מִהַדְּבָרִים שֶׁהֵדָם דּוּמָה בְּהֵם
 14 לְמִנְחָה, וְלִכְךָ יוֹתֵר מְסַתְבֵר לְדַמּוּת אֲבָרִים לְמִנְחָה לְדִין מְלִיחָה,
 15 מֵאֲשֶׁר לְדַמּוּת דָם.
 16 הַגְּמָרָא מִקְשָׁה עוֹד עַל הַבְּרִייתָא שֶׁהוּבָאָה לַעִיל: אֶמֶר מֵר – הוּבֵא
 17 לַעִיל בְּבִרִיתָא (ע"א), אִילוֹ הִיָּה כְּתוּב רַק 'וְכָל קִרְבָּן בְּמִלַּח תִּמְלַח'
 18 (ויקרא ב יא) וְלֹא הִיָּה כְּתוּב 'מִנְחַתְךָ', שׁוּמְעֵ אִנִּי – הִיָּה מִשְׁמַע שֶׁאֵפִילוֹ
 19 עֲצִים וְדָם טְעוּנִים מְלִיחָה, מֵאֲחַר שֶׁנִּקְרָאוּ קִרְבָּן.
 20 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: מֵאִן – מִיָּהוּ הַתַּנָּה דְּשִׂמְעֵת לִיָּה דְאֶמֶר – שְׁשִׁמְעוּ
 21 אוֹתוֹ שְׁסוּבֵר, שְׁעֲצִים אִיִּקְרִי וְנִקְרָאוּ קִרְבָּן הֵלֵא רַבִּי הוּא, וְכְמוֹ
 22 שִׁתְּבֵאֵר לְהֵלֵן בְּבִרִיתָא, וְאִם כֵּן בְּהַכְּרַח שְׂרַבִי הוּא שְׁשֵׁנָה בְּרִייתָא
 23 זוֹ, וְאִם כֵּן קְשָׁה, שְׁהָרִי לְפִי רַבִּי עֲצִים מְפַעֲיָא בְּעוּ – אִכֵּן טְעוּנִים מְלַח,
 24 דְּתַנְיָא – שְׁשִׁנִּינוּ בְּבִרִיתָא, כְּתוּב בְּתוֹרָה (ויקרא ב א) 'וְנִפְּשׁ בִּי תִקְרִיב
 25 קִרְבָּן (מִנְחָה) לָהּ' וְגו', וְתִיבֵת 'קִרְבָּן' הִיא מִיּוֹתֵרֵת, שְׁהִיָּה לוֹ לּוֹמֵר

המשך ביאור למס' מנחות ליום שני עמ' א

21 לֹא נִכְתְּבָה אֵלָא עַל אֹכִילַת הַמְּנַחָה וְלֹא עַל הַקְּרִבָּתָה, וְלִכֵּן אִין
 22 לְלַמּוּד מִכָּךְ עֵיבּוּב.
 23 הַגְּמָרָא מִקְשָׁה שְׁמַצִּינוּ גַּם לְשׁוֹן חוּקָה שְׁנֵאמֵר עַל אֹכִילָה שְׁמַלְמֵד
 24 לַעֲבֹב. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְהָרִי גַם 'לְחֵם הַפְּנִים' דְּכִי פְּתִיבָא חוּקָה
 25 אֲאֹכִילָה בְּתִיבָא – שְׁכַשְׁנַכְתְּבָה בּוֹ 'חוּקָה' לֹא נִכְתְּבָה אֵלָא עַל
 26 אֹכִילָתוֹ בְּפְסוּק (שם ב ט) 'וְאֶכְלָהוּ בְּמִקּוֹם קֹדֶשׁ בִּי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לוֹ
 27 מֵאִשֵּׁי ה' חֶק עוֹלָם', וְאֵף עַל פִּי כֵּן תִּנְן (לִקְמֹן ב) 'שְׁנֵי קִרְדִּים שֶׁל לַחַם
 28 הַפְּנִים מְעַבְּבִין זֶה אֶת זֶה, שְׁנֵי בְּיֹבֵין שֶׁל לְבוּנָה שְׁנוֹתִים עַל לַחַם
 29 הַפְּנִים מְעַבְּבִין זֶה אֶת זֶה, וְכֵן הַפְּרָדִין וְהַבְּיֹבִין מְעַבְּבִין זֶה אֶת זֶה',
 30 וּמִנֵּין לָנוּ שְׁהֵם מְעַבְּבִים מֵאֲחַר שֶׁלֹּא נִאמְרָה בְּהֵם 'חוּקָה' אֵלָא לַעֲנִין
 31 אֹכִילָה.
 32 הַגְּמָרָא חוֹזֵר לִישֵׁב אֶת הַקּוּשִׁיא מִמְּנַחָה בְּאוּפֵן אַחַר: אֶלָּא כִּפִּי
 33 שְׁמוּכָה מִלַּחַם הַפְּנִים כֹּל הִיבָא דְּכְתִיבָא אֲאֹכִילָה – כֹּל מִקּוֹם
 34 שְׁנִכְתַּב לְשׁוֹן 'חוּקָה' עַל אֹכִילָה אֲבִילָא מִלְּתַת בְּתִיבָא – הַרִי זֶה כְּמִי
 35 שְׁנִכְתַּב לְשׁוֹן זֶה עַל כֹּל אוֹתוֹ דִּין, וְלֹא רַק עַל הָאֹכִילָה, וְיֵשׁ לְלַמּוּד
 36 מִמֶּנּוּ עֵיבּוּב. וְשִׂאנֵי הֵתָם בְּמִנְחָה, שֶׁאֵף עַל פִּי שְׁנֵאמֵר בְּה' 'חוּקָה' אִין
 37 כֹּל דִּינָה מְעַבְּבִים דְאֶמֶר קֶרֶא – מִפְּנֵי שֶׁאֵמֵר בְּה' הַכְּתוּב (שם ב טז)
 38 'וְהַקְטִיר הַבְּהֵן אֶת אֲזִבְרָתָהּ מִגְּרִשָׁה וּמִשְׁמִנָּה', וּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא נִאמֵר
 39 'מְגֵרֵשׁ וּמְשִׁמֵן' מִשְׁמַע שְׁבֵא הַכְּתוּב לְלַמֵּד שִׁיָּה גְרֵשָׁה שְׁלֵם וּשְׁמֵנָה
 40 שְׁלֵם, שֶׁאִם חִסֵּר מֵהֶם פְּסוּלָה, וּמֵאֲחַר שֶׁנִּזְקַק הַפְּסוּק לְלַמֵּד שִׁישׁ
 41 עֵיבּוּב דְּבַר מוּכָב

1 וְאֵף עַל פִּי כֵּן אִין דִּינֵיהֶם מְעַבְּבִים. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: תּוֹרָה בְּעִיא
 2 חוּקָה, וְחוּקָה לֹא בְּעִיא תּוֹרָה – בְּמִקּוֹם שְׁנֵאמֵר 'תּוֹרָה' אִי אֵפֶשֶׁר
 3 לְלַמּוּד עֵיבּוּב אֵלָא אִם כֵּן נִאמֵר 'חוּקָה' עֵמָה, אֲבֵל כְּשֵׁנֵאמֵר 'חוּקָה'
 4 אִין צוֹרֵךְ שִׁיכְתַּב אֵף 'תּוֹרָה'. חוֹזֵר הַגְּמָרָא וּמִקְשָׁה: וְהָא 'תּוֹרָה
 5 וְחוּקָה' קָא אֶמֶר – וְהֵלֵא רַב אֵמֵר 'כֹּל מִקּוֹם שְׁנֵאמֵר תּוֹרָה וְחוּקָה'
 6 וּמִשְׁמַע שְׁהֵם שׁוּיִם, וְכִיצַד אֵפֶשֶׁר לְפָרֵשׁ בְּדַבְּרֵיו שְׁתּוֹרָה צְרִיכָה חוּקָה
 7 וְחוּקָה אִינָה צְרִיכָה תּוֹרָה. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: הֵכִי קָאֵמֵר רַב אֵף עַל
 8 גַּב דְּכְתִיב תּוֹרָה – אִם בְּמִקּוֹם שְׁנִכְתַּב 'תּוֹרָה', עֵדִין אִי פְּתִיבָא חוּקָה
 9 אִין, וְאִי לֹא לֹא – אִם נִכְתַּב גַּם 'חוּקָה' יֵשׁ לְלַמּוּד מִכָּךְ עֵיבּוּב, וְאִם
 10 לֹא נִכְתַּב חוּקָה אִין לְלַמּוּד מִכָּךְ עֵיבּוּב. וְאִין מִשְׁמַעוֹת מְדַבְּרֵי רַב
 11 שְׁמֻחוּקָה לְבַד אִי אֵפֶשֶׁר לְלַמּוּד עֵיבּוּב.
 12 לְאַחַר שֶׁבִיאָרָה הַגְּמָרָא בְּדַעַת רַב שְׁחוּקָה לְבַד מִשְׁמַע עֵיבּוּב, מִקְשָׁה
 13 הַגְּמָרָא שְׁמַצִּינוּ 'חוּקָה' לֹא עֵיבּוּב. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְהָרִי 'מִנְחָה'
 14 דְּכְתִיב פֶּה 'חוּקָה' בְּפְסוּק (שם יא) 'כֹּל זֶכֶר בְּבִינֵי אֶהְרֹן יִאֲכַלְנָה חֶק
 15 עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם', וְאֵף עַל פִּי כֵּן אֶמֶר רַב כֹּל מִקּוֹם שֶׁהַחֲזִיר וְשִׁשְׁנָה
 16 הַכְּתוּב בְּתוֹרַת מְנַחָה, אִינוּ בֵּא אֶלָּא לְלַמֵּד שְׁדִין זֶה נִאמֵר לְעַבְבֵי,
 17 וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַב שֶׁאוֹתָם דִּינָם שֶׁהַחֲזִיר הַכְּתוּב אִין – הַרִי הֵם
 18 מְעַבְּבִים, אֲבֵל דִּינָם שֶׁלֹּא הַחֲזִיר הַכְּתוּב לֹא – אִינָם מְעַבְּבִים, וּמִדּוּעַ
 19 לֹא יַעֲבֹבוּ כִּיּוֹן שְׁנֵאמֵר 'חוּקָה' בְּמִנְחָה. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: שִׂאנֵי הֵתָם
 20 בְּמִנְחָה, דְּכִי פְּתִיבָא 'חוּקָה' אֲאֹכִילָה בְּתִיבָא שְׁכַשְׁנַכְתְּבָה בּוֹ 'חוּקָה'